

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Задворних С.С.

викладач кафедри фінансів,

Черкаський державний технологічний університет

НАПРЯМИ БОРОТЬБИ З КОРУМПОВАНІСТЮ КОРПОРАЦІЙ

Згідно даних, опублікованих Ф. Шнайдером, тіньова економіка має місце у всьому світі [1]. В Україні рівень тіньової економіки у 2012 р. склав 45% офіційного ВВП (розраховано за методом «витрати населення – роздрібний товарооборот») [2], в той час як найвищий показник у країнах Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) у 2012 р. становив 24,8% (Греція), а середній показник по цій групі країн був на рівні 13,3% і, починаючи з 1997-1998 р., постійно скорочується [3]. Крім негативних економічних наслідків, тіньова економіка має негативний вплив на інтеграційні процеси. Тому пошук ефективних шляхів боротьби з тіньовою економікою важлива і невід’ємна частина економічного розвитку країни.

Одним із найдавніших і найсуттєвіших за обсягом напрямом тінізації була і залишається корупція. Тому вирішення проблеми корумпованості суспільства є ключовим у боротьбі з тінізацією економіки. Окремі аспекти, пов’язані із корупцією у своїх роботах з’ясували: Г. Бекер та С. Роз-Акерман причини виникнення та кримінальний аспект тіньової економіки, А. Шлейфер та Р. Вишня досліджували проблему корупції органів влади, П. Чендлер та Л. Уайльд досліджували проблему корумпованості податкових органів, Р. Маерсон досліджував системи голосування на предмет порівняння ефективності зниження корупції в управлінському апараті за допомогою теоретико-ігрового аналізу, Г. Богуш досліджував корупцію та міжнародне співробітництво у боротьбі з нею, А. Дреер та Ф. Шнайдер досліджували взаємозв’язок між обсягом тіньової економіки країни та рівнем корупції.

Проблема корумпованості є важливою для України, адже рівень корупції в країні є одним із найвищих. За даними Transparency International Україна в 2013 р. посіла 144-е місце з-поміж 181-ї країни за рівнем корумпованості (чим ближче до початку рейтингу, тим нижчий рівень корупції). У 2012 році ми посідали також 144-е місце [4]. Це свідчить про стабільність корумпованості та відсутність прогресу у боротьбі з цим явищем. Про важливість вирішення проблеми корумпованості свідчить також те, що на території України крім державних підрозділів з’являються нові, спрямовані на боротьбу з цим явищем. Зокрема, наймасштабнішими є Центр Протидії Корупції (громадська організація, яка об’єднує експертів з юридичного, медійного та громадсько-політичного секторів, які коренем ключових проблем розвитку України вважають корупцію) [5] та Проект «CorruptUA» (створений за підтримки посольства Королівства Нідерланди в рамках програми Matra, є відкритою

платформою моніторингу корупційних правопорушень) [6]. Діяльність таких організацій свідчить також про занепокоєння станом корупції в Україні зарубіжних держав.

Корупцію умовно поділяють на:

- побутову, що породжується взаємодією пересічних громадян;
- ділову, що виникає при взаємодії влади та бізнесу;
- корупцію верховної влади, яка відноситься до політичного керівництва і верховних судів в демократичних системах.

Найбільша частка корупції припадає саме на останній вид корупції. Проте із розвитком корпорацій та масштабних організацій частка другого виду збільшується і не тільки в Україні. Тому варто зосередити увагу на дослідженні цього виду корупції. В українському законодавстві немає чітко розроблених заходів та рекомендацій, що б стосувалися протидії корупційним діям в межах самої компанії. Здебільшого мова йде про корупційні діяння фізичних та юридичних осіб по відношенню до посадовців, проте у багатьох країнах є розроблені рекомендації щодо протидії корумпованості серед працівників компаній.

Ряд таких рекомендацій запропонувала Міжнародна торгова палата, що з 1977 року працює в напрямі зниження корумпованості. Її фахівцями було розроблено Кодекс поведінки «Протидія корупції», який містить основні заходи боротьби з цим явищем на підприємствах. Цей документ постійно змінюється та доповнюється у відповідності до сучасних економічних реалій.

У цьому Кодексі передбачено наступні напрями боротьби:

- I. Етика фірми та приклад в особі начальства
- II. Надання переваг працівникам
- III. Внутрішні організаційні заходи
- IV. Контроль та санкції

I. Етика фірми та приклад в особі начальства. Під цим мається на увазі, що кожен працівник, включаючи керівників, повинен поводитись і будувати свої стосунки всередині фірми так, щоб не потрапляти ні від кого в залежність чи не бути зобов'язаним кому-небудь. Фірма повинна дбати про своє добре ім'я та стійке положення на ринку.

II. Надання переваг працівникам.

1. Коректне поводження з партнерами та представниками влади.
2. Відповідальність стосовно подарунків.
3. Чітке розмежування між діловими та приватними подарунками.
4. Уникнення конфлікту інтересів в результаті додаткової зайнятості в тому числі і розподіл капіталу.

5. Пожертвування

Пожертвування повинні бути врегульовані керівництвом та чітко встановлюватись та обмежуватись внутрішнім законодавством. Особливої уваги заслуговують пожертвування на користь політичних партій.

III. Внутрішні принципи організації.

1. Принцип-чотирьох-очей, чіткий розподіл обов'язків та ведення документації без «білих» плям.

2. Ротація персоналу у чутливих областях.

3. Постачальники-альтернативи.

4. Система таємних інформаторів

Керівництво компаній зацікавлене в подоланні корупції. Воно розраховує на те, що працівники дотримуються антикорупційних заходів. Тому всі документи та розпорядження, що стосуються антикорупційної діяльності, повинні бути перекладені на мови тих країн, в яких працюють філії компанії, перевірені та прочитані представником тієї країни, в якій працює філія з метою виявлення непорозумінь, зв'язаних із перекладом та доступність сприйняття інформації. Кожен працівник несе відповідальність за виявлення та доведення до відома про корупційне діяння керівництва компанією. Для цього повинні бути створені умови, за яких працівник зміг би без страху та наслідків для себе повідомити про акт корупції.

5. Інформація та комунікація.

IV. Контроль та санкції.

1. Перевірка достовірності.

2. Посилення контролю та підвищення стандартів.

3. Санкції.

У випадку виявлення дій, спрямованих проти підприємства, необхідно застосовувати санкції не залежно від кримінального переслідування якщо таке передбачено. Це може бути, наприклад, навіть втрата робочого місця у випадку важких проступків [7].

Як бачимо, Кодекс розроблено таким чином, щоб всесторонньо охопити діяльність підприємства та можливі порушення, що можуть виникнути, а також комплекс рекомендацій щодо запобігання та покарання корупціонерів. Він є фактично універсальним документом для будь-якої організації, що може бути доповнений внутрішніми законами та розпорядженнями, які враховуватимуть особливості того чи іншого підприємства.

Таким чином доцільно впровадити для українських підприємств подібний Кодекс чи розробити систему рекомендацій, яка була б адаптованою до українських реалій та особливостей. Також при розробці такого документу слід враховувати те, що рівень корумпованості є високим, отже не доцільно одразу встановлювати високі вимоги, оскільки це не допоможе досягти бажаного результату. Такі реформи слід здійснювати поступово та систематично. Це допоможе не лише скоротити рівень корумпованості в самих корпораціях, але й знизити рівень корупції серед урядовців та посадовців. Особливо важливим є впровадження таких реформ для компаній з міжнародним капіталом, закордонними філіями чи партнерами, адже це є кроком до підвищення надійності підприємства та довіри з боку закордонних партнерів.

Список використаних джерел:

1. Schneider F., Bühn A., Montenegro C.E. Shadow economies all over the world [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elibrary.worldbank.org/docserver/download/5356.pdf?expires=1347371135&id=id&accname=guest&checksum=001BD4BBE7EBD3D4C1B12F44B66FAB85>.

2. Прасолов: рівень тіньової економіки в 2012 році становив 45% ВВП [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.newsru.ua/finance/23may2013/prasolov_ten.html.

3. Prof. Dr. F. Schneider / IAW: Prognose zur Entwicklung der Schattenwirtschaft 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.econ.jku.at/members/Schneider/files/publications/2013/PE_Schwarzarbeit_Januar2013%20final.pdf.

4. Transparency International Глобальна порівняльна таблиця-2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ti-ukraine.org/content/4039.html>

5. Центр Протидії Корупції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://antac.org.ua/pro-nas/>.

6. Проект «CorruptUA» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://corruptua.org/pro-proekt/>.

7. ICC-Verhaltensrichtlinien zur Bekämpfung der Korruption im Geschäftsverkehr – ein Verhaltenskodex [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.icc-deutschland.de/fileadmin/ICC_Dokumente/ICC-Verhaltenskodex_Korruption_final.pdf.

Ковальчук В.А.

аспірант,

*Харьковский национальный экономический университет
имени Семена Кузнеця*

ПРИМЕНЕНИЕ КЛАСТЕРНОГО МЕХАНИЗМА В РЕАЛИЗАЦИИ КРУПНЫХ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ

Для устойчивого экономического роста страны и развития регионов необходима реализация крупных инвестиционных проектов, инициатором которых является государство. Такие проекты направлены, чаще всего, на развитие инфраструктуры и повышения качества социальных услуг.

В современных условиях реализация таких проектов на засадах государственно-частного партнерства является наиболее целесообразной с точки зрения эффективности использования ресурсов. Мировой опыт государственно-частного партнерства свидетельствует о его высокой эффективности и результативности. Особенностью современного государственно-частного партнерства является его использование в сферах традиционной государственной ответственности – объектах общего пользования и общественных услугах [1].

Участие государства в реализации крупных инвестиционных проектов должно сводиться к функциям разработки проекта, его технико-экономического обоснования и проектной документации, координации, а также выдачи государственных гарантий кредиторам. Хотя в некоторых случаях государство может выступать в качестве инвестора.

В условиях высокой конкуренции реализация инвестиционного проекта с применением кластерного механизма является очень эффективной. Это позволяет снизить транзакционные издержки и достичь синергетического эффекта в условиях сохранения высокого уровня конкуренции.

В механизмах кластерного управления, отсутствует единство концептуально-стратегических подходов, которые определяют приоритетные направления и конкурентные перспективы его развития, использования